

DEBATNI KLUB

Učiteljica: Nikolina Katulić

CILJEVI AKTIVNOSTI: razvijanje kritičkoga, logičkoga i kreativnoga mišljenja koje se temelji na argumentima potkrijepljenima odgovarajućim stavovima, podučavanje o tome kako doći do informacija i procesuirati ih (razvoj kognitivnih strategija), razvijanje vještine slušanja i govorenja

- **razvoj kritičkoga mišljenja** (sagledavanje, analiza, rješavanje problema, argumentacija, preispitivanje mišljenja, prikupljanje dokaza, stupnjevanje teze)
- **razvoj socijalnih vještina** (timski rad, komunikacija)
- **razvoj kognitivnih vještina** (razvijanje kritičkoga mišljenja, javnoga govorenja, argumentacija; stvaranje **stavova** (receptivnost za drukčija uvjerenja, tolerancija, odgovornost za javno izgovorenu riječ)
- **upoznavanje s različitim aspektima, problemima, kontroverzama socijalne zbilje** (vrijednosti, socijalni problemi)
- **senzibilizacija za građansku participaciju (odgovornost)**

NAČIN REALIZACIJE AKTIVNOSTI: čitanje novinskih članaka, osmišljavanje teza, branjenje ili negiranje teza kod kuće, služenje internetom, jezičnim priručnicima i tiskovinama

AKTIVNOSTI UČENIKA: čitati novinske članke i osmišljavati teze, braniti ili negirati tezu, odlučivati o boljoj skupini, razgovarati, diskutirati, preispitati, prepoznati neizrečene pretpostavke, suprotstaviti se, komentirati, kritizirati

OSNOVNA NAMJENA AKTIVNOSTI: priprema debalnoga kluba za natjecanje, razvijanje kompetencija za cjeloživotno učenje, razvijanje vještine slušanja i govorenja

NAČIN VREDNOVANJA AKTIVNOSTI: napredovanje u usmenome izražavanju i vještini slušanja i govorenja

TEHNIKE: Debata kombinira različite tehnike aktivnoga učenja – istraživanje, igranje uloga, simulaciju, rješavanje problema

- METODIČKE KARAKTERISTIKE DEBATE :**
- a)** parcipativno učenje
 - b)** suradničko učenje
 - c)** učenje rješavanjem problema
 - d)** učenje istraživanjem
 - e)** adaptibilnost (sadržajna, dobna, organizacijska)

ZADAĆE: razviti sposobnost uočavanja društvenih problema i njihovo razumijevanje, sposobnost artikuliranja vlastitih stavova, sposobnost argumentiranja vlastitih stavova i kritičkoga propitkivanja tuđih, sposobnost javnoga raspravljanja na demokraciji primjeren način, razviti i potaknuti receptivnost i tolerantnost prema drukčijim stavovima unutar demokratskoga okvira

PLAN I PROGRAM DEBATNOGA KLUBA

1. UVODNI SAT

Što je debata? ●Strukturirana rasprava ● Unaprijed pripremljena ● Temelji se na argumentima ● Vremenski ograničena ● Sudionici unaprijed ne znaju koju će stranu zastupati (negacijsku ili afirmacijsku)

2. UVODNE VJEŽBE

POPIS VJEŠTINA

Cilj: potaknuti učenike da prepoznaju vještine koje već vjerojatno imaju, a koje će im biti potrebne u debati.

- svakom učeniku dati list papira i uputu da napiše najmanje tri vještine koje ima, a koje mu mogu pomoći u bavljenju debatom.
- vještine zapisivati na ploču i naglasiti odgovore poput: Volim postavljati pitanja, Uvijek se svađam s roditeljima, Volim iskušavati nove stvari , Samouvjeren sam,.....
- objasniti im da debatiranje ne zahtijeva nove vještine već je riječ o načinu korištenja i razvijanju mnogih vještina koje već imaju

3. VRSTE DEBATA I DEBATNI STILOVI

Cilj: upoznati učenike da se razlikuje nekoliko vrsta debata, a da će oni najčešće debatirati tzv. Karl Popper stilom

- britanska parlamentarna debata
- američka parlamentarna
- Lincoln-Douglas
- Karl-Popper debata

4. BRZA DEBATA

Cilj: upoznati učenike s osmišljavanjem argumenata, postavljanjem pitanja i ocjenjivanjem snage iskazanih argumenata

- zadati učenicima da na ploču napišu niz jednostavnih debatnih teza
- izabrali prva dva učenika koji bacanjem novčića ili kocke biraju stranu
- oba učenika imaju 5 minuta za pripremu, nakon čega slijedi brza debata : prvi afirmativni govor (90 sekundi), unakrsno ispitivanje – N ispituje A (60 s), prvi

negirajući govor (90 s), unakrsno ispitivanje A ispituje N (60 s), završni afirmativni govor (45 s), završni negirajući govor (45 s)

- dajući ovako kratko vrijeme za debatiranje učenicima naglasiti važnost odabira najjačih i najboljih argumenata, kao i jasnoga i preciznoga izražavanja
- neki primjeri teza: Iskrenost je uvijek najbolji način rješavanja sukoba, Obrazovanje je ključ uspjeha, Nasilje je ponekad opravdano, Životinje imaju razum, Život u gradu je bolji od života na selu,...

5. JEDNA RIJEČ JE DOVOLJNA

Cilj: potaknuti učenike da razumiju i naglase važne točke u određenoj debati te da vode računa o zadanome vremenu

- odabrati određenu tezu
- podijeliti učenike u parove i dati im nekoliko minuta za pripremu
- nakon toga slijedi kratka debata u sljedećem formatu: afirmativni govor (2 min), negirajući govor (1 min), A (polu minute), N (polu minute), A (jedna rečenica), N (jedna rečenica), A (jedna riječ), N (jedna riječ)
- vježba potiče učenike da prepoznaju glavne dijelove određene teze, kao i osnovne vrijednosti koje su u pozadini te teze

6. VJEŽBE KONSTRUKCIJE ARGUMENATA

SLAGANJE ARGUMENATA

Cilj: potaknuti učenike da razumiju proces slaganja ideja (argumenata) tako da slijede logički niz te da budu jasni i uvjerljivi

- odabrati jasan i čvrst argument s mnogo potkrjepa
- nakon toga ga razgraditi tako da svaku sastavnicu argumenta napišem na po jedan prazan list papira (tezu, obrazloženje, pretpostavku, potkrjepu 1, potkrjepu 2, potkrjepu 3,..)
- neka učenici (u grupi ili individualno) pokušaju što bolje ponovno složiti argument
- naglasiti im kako je moguće sastaviti više dobrih varijanti, a neke mogu biti i bolje od originalnoga
- učenici tijekom vježbe ne znaju kako izgleda argument, može im se pokazati na kraju

7. i 8. ARGUMENT, POTKRJEPE, OBJAŠNJENJE

Cilj: upoznati učenike s novim potkrjepama i objasniti ideju da podaci moraju biti objašnjeni da bi osnažili (i učvrstili) argument

- dati svakom učeniku po jedan citat s nekim podacima
- svaki učenik mora ustati i: načiniti argument u jednoj rečenici, osnažiti argument čitanjem citata, objasniti o čemu citat govori i zašto je važan za tezu

9. i 10. DEBATA U STVARNOM SVIJETU

Cilj: potaknuti učenike da usporede edukativnu debatu kojom se bave i debate u stvarnom svijetu politike i društva

- snimiti neku društvenu debatu (Otvoreno, U krupnom planu, Za ili protiv)
- učenicima prikazati snimku i dok gledaju, neka vode sudačke bilješke – tko je rekao što, je li bilo argumenata, protuargumenata, je li bilo pobijanja i kakvoga, dokaza i podataka
- neka pokušaju naći sličnosti i razlike između edukativne i „stvarne“ debate: jesu li protivnici poštovali jedni druge, je li bilo upadanja u riječ, jesu li koristili zadano vrijeme ili kršili pravila

11. ANALIZA/PROFIL PUBLIKE

Cilj: potaknuti učenike da razmišljaju o profilu publike kao o baznoj komponenti u kreiranju argumenata za javne prilike

- odabrati situaciju u kojoj učenik treba iznijeti argumente određenoj osobi ili grupi
- razmisliti što mogu učiniti da doznaju stavove recipijenta
- odlučiti kako bi ukomponirali te informacije u poruku koju žele prenijeti
- učenici moraju iznijeti taj argument na „nov način“

12. BRAINSTORMING

Cilj: „razbuditi učenike“, navesti ih na kreativno razmišljanje

- prezentirati učenicima sljedeći scenarij: Tvornica spajalica za papir se prodaje, i vi je želite kupiti. Morate uvjeriti banku da vam odobri kredit kako biste kupili tvornicu. Smislite što je moguće više ideja kako da to učinite.
- potaknuti učenike na proizvodnju ideja, naglašavajući neka osnovna pravila brainstorminga (bez vrednovanja ideja), čudne i neobične ideje su prihvatljive,

kvantiteta je najvažnija-skupite što je više moguće ideja, ne budite ozbiljni – ako se ne smijete, ne radite to na pravi način

13. PRONAĐI TEZE

Cilj: navesti učenike da brzo smisle debatnu tezu kako bi shvatili da se o svemu može debatirati

- prije dogovorenoga termina reći učenicima da donesu dnevne novine
- svakome učeniku dati po jednu stranicu iz novina i reći da na temelju informacija (vijesti) koje se nalaze na toj stranici sastave 5 teza
- objasniti im da svaka vijest ima svoju dublju pozadinu (najčešće je vijest informacija o rješenju ili osviještenju nekoga problema) i da se u svakoj od njih krije barem jedna teza.
- nakon što svako od njih pronađe svojih pet teza (neke od njih bit će nezanimljive, prestručne,...), odabrati jednu i napraviti debatu

14. ANALIZA TEZE

Cilj: potaknuti učenike da razmišljaju o tezi u terminima, otkud dolazi određena teza, zašto je važna i zašto bi se trebalo debatirati o njoj

15. EVALUACIJA TEZE

Cilj: potaknuti učenike da se usredotoče na ono što tezu čini dobrom odnosno lošom

- podijeliti učenicima listu od desetak mogućih teza, uključujući i neke koje su nejasne, neke koje nisu debatibilne, neke koje imaju u sebi kontroverzne riječi, neke koje sadrže nekoliko ideja (a ne samo jednu), neke posve nezanimljive
- neka učenici proanaliziraju svaku od teza, ocjenjujući je li prikladna za debatiranje ili ne, naravno uz objašnjenje prihvaćanja/odbijanja
- na kraju zajednički izvesti zaključak što čini dobru tezu

16. i 17. DEFINIRANJE POJMOVA

Cilj: naviknuti učenike na upotrebu rječnika i enciklopedija kao sredstava za definiranje i pojašnjavanje pojmova

- na sastanak debatnoga kluba potrebno je nabaviti što više rječnika, enciklopedija, priručnika,...
- odabrati prikladnu tezu i reći učenicima neka pronađu što više različitih definicija ključnih pojmova u navedenoj tezi
- neka svaki učenik iznese svoje definicije, a ostali ih mogu ocjenjivati sljedećim ocjenama: najrazumljivija, najneočekivanija ali razumljiva, najčudnija, najnekorisnija
- može se i započeti debata između dva debatanta na tezu koja je od dviju definicija prikladnija za tezu
- cilj je cijele vježbe naglasiti kako debatanti trebaju iznijeti što kraću i jasniju definiciju koja će pridonijeti što boljoj debati

18. i 19. VOĐENO ISTRAŽIVANJE

Cilj: naglasiti ideju „čitanja sa svrhom“, koja karakterizira istraživanje

- podijeliti učenicima kratak članak (što kraći, to bolji) vezan uz tezu o kojoj će debatirati
- prolaziti s njima kroz članak, rečenicu po rečenicu, raspravljajući je li određena ideja, podatak ili citat koristan za debatu

20. i 21. PRAĆENJE VIJESTI

Cilj: naučiti učenike „praćenju“ (odabiru važnoga i zapisivanju) i uočavanju tekućih događanja u isto vrijeme

- reći učenicima da prate vijesti ili Dnevnik na televiziji (dobro je da svi prate isti sadržaj, npr. prvih deset minuta Dnevnika na HRT-u istoga dana, bit će zanimljivo vidjeti kako se razlikuju bilješke o istim događanjima), bilježeći kao da sude debatu; svaku priču neka bilježe kao novi argument
- na debatnom klubu svaki debatant iznosi: 1. Naslov priče (npr. Vlada odlučila o proračunskim davanjima za nevladine organizacije) 2. Važne informacije vezane uz priču (npr. nevladine organizacije dobit će ukupno dva milijuna kuna iz državnoga proračuna) 3. Navodi osobe koje su spomenute u prilogu (npr. predsjednik Vlade, ministar)

22. SPOJI POJMOVE

Cilj: vježbanje vještine govorenja

- načiniti 20-ak papirića i na svaki od njih napisati po jedan pojam (npr. kuća, sladoled, dimnjačar, meteorologinja, ribarstvo,...)
- podijeliti papiriće na dvije hrpice
- svaki učenik izvlači po jedan papirić sa svake hrpice, pročita oba pojma i odmah drži jednogminutni **g**ovor u kojem mora povezati na neki način oba pojma
- govori se bez pripreme

23. i 24. PRONAĐI KRITERIJ

Cilj: uvjeriti učenike da mnoge tvrdnje u sebi sadrže određene vrijednosti (odnosno kriterij) i da je kriterij prirodna komponenta svakog argumenta

- pronaći neke vrijednosne tvrdnje i zatražiti od učenika da otkriju vrijednosti koje se nalaze iza određene tvrdnje; npr. oglas koji reklamira određenu vrstu hrane (čokoladu, primjerice) zato što ima „bolji okus“ sadrži ideju da je okus najvažnija vrijednost hrane – dakle kriterij prema kojem bismo trebali kupiti XY čokoladu u zbog njenog „odličnog okusa“ u opreci je s ostalim mogućim vrijednostima poput „dobrih nutricionističkih karakteristika“ ili „niske cijene“ – ta tvrdnja u sebi nosi potencijalno upitnu pretpostavku da je „okus“ nešto univerzalno, a ne nešto što se razlikuje od osobe do osobe
- ova se vježba može primjenjivati na gotovo svaki argument jer svaka tvrdnja u sebi nosi određenu impliciranu vrijednost

25. i 26. GOVORNI STIL

Cilj: objasniti učenicima da se način na koji govorimo razlikuje od načina na koji pišemo

- odabrati nekoliko redaka (ili ulomak) iz knjige ili časopisa
- učenici moraju promijeniti taj ulomak tako da ga iz pisanoga prevedu u govorni izraz
- objasniti im da koriste aktiv, a ne pasiv, da koriste poznato i konkretno umjesto apstraktnoga jezika, da koriste osobne zamjenice, koriste ponavljanje
- na kraju usporediti obje verzije i raspraviti koja je lakša za čitanje, a koja za slušanje

27. i 28. IMPROMPTU GOVORENJE

Cilj: vježbanje razvijanja brzog i jasnog organiziranja misli

- pripremiti nekoliko mogućih tema – mogu to biti i književni citati (npr. Galeb Jonathan Livingstone ili Divlji konj) ili pitanja poput „Koja ti je najdraža knjiga?“
- učenici odabiru temu i imaju kratko vrijeme za pripremu (2-5 minuta) prije izlaganja kratkog govora
- cilj ove vježbe nije visoko kvalitetan sadržaj govora koliko je važno naglasiti sposobnost brzog razmišljanja, razlaganja teme na dva ili više bitnih segmenata i primjena osobnoga znanja o temi govora

29. i 30. VJEŽBA NAGLAŠAVANJA

Cilj: ukazati na mogućnost naglašavanja riječi i izraza u govornom stilu

- prva je vježba podijeliti učenicima nekoliko pjesama koje oni trebaju krasnosloviti vodeći računa o naglašavanju određenih riječi, rečeničnoj intonaciji i korištenju stanki
- druga je vježba podijeliti učenicima govor nekog debatanta (HDD-a, primjerice), a zatim od njih tražiti da podvuku ključne riječi koje treba naglasiti, kao i moguća mjesta na kojima je potrebno zastati u govoru

31. i 32. ISPADANJE IZ BALONA

Cilj: uvježbavanje vještine uvjeravanja

- reći učenicima da zamisle da se nalaze u velikom balonu, 500 metara iznad zemlje, zajedno s još četiri osobe; balon počinje naglo padati i iz balona treba izbaciti jednu osobu
- svaki učenik mora odabrati neku poznatu osobu (glumac, pjevač, političar,...) i svojim kratkim govorom (1-2 minute) mora uvjeriti ostale u balonu da on ne smije biti izbačen (zbog svoje važnosti, razvitka ili spasa čovječanstva)
- dati im nekoliko minuta za pripremu govora
- nakon svakog govora ostatak grupe može ocjenjivati govornika – je li ih uspio uvjeriti ili ni

33. i 34. UVJERI ME

Cilj: vježbanje vještina uvjeravanja

- objasniti učenicima važnost vještine uvjeravanja u debati, ali i u svakodnevnom životu
- naglasiti važnost profiliranja publike, različite se strategije koriste za različitu publiku
- dati im zadatak da načine kratak govor (1-3 minute) u kojem trebaju uvjeriti prijatelja/roditelja/ravnatelja škole/političara da pomogne njihovu debatskom klubu ili se uključi u njega
- neka svaki učenik pokuša sastaviti dva-tri govora usmjerena različitim osobama
- nakon vježbe povesti raspravu o tome jesu li govori bili isti i, ako nisu, kako su bili promijenjeni

35. UNAKRSNO ISPITIVANJE

Cilj: razjasniti oponentove argumente, definicije, primjere, natjerati oponenta da ipak stane uz neku poziciju, ukazati na nedostatke u oponentovoj argumentacijskoj liniji

- dati savjete ispitivaču (kakva pitanja, iskoristi svo vrijeme, ne dopusti elaboracije u odgovorima, dobivene odgovore odmah iskoristi u sljedećem govoru, ništa ne ispusti, ne iskrivljuj odgovore, poštuju oponenta, imaj pripremljena pitanja, slijedi plan, zadrži kontrolu, ne daj se smesti)
- savjeti ispitivanome (uvijek odgovori, odgovaraj pošteno i istinito, izbjegavaj da/ne ako nije jednoznačno, dobro vladaj svojim argumentima, ne dopusti pogrešno izvlačenje zaključaka iz svojih odgovora, ponašaj se pristojno, staloženo i sigurno, ne daj se zbuniti ili zastrašiti)